

Steeds grotere verschillen in het land

De huidige uitslag van de verkiezingen komt op diverse wijzen het best overeen met wat de bevolking wil. 53% sprak in onderzoek een voorkeur uit voor Balkenende als premier en 47% verkoos Cohen. De laatste peilingen wezen op een uitslag waarbij CDA+VVD 72 zetels zou halen en de PvdA iets groter werd dan het CDA. Samen met een uitslag voor LPF van 8 zetels betekent dat een duidelijke meerderheid voor een rechtser beleid. Als PvdA echter gewonnen had dan zou er een centrum-linkse regering gekomen zijn met een PvdA premier. Nu zal in ieder geval Balkenende premier worden en hij zal bepalen welke regering er komt. Een met de PvdA of een met VVD plus een derde partij (LPF of D66). En dat is op zichzelf een betere afspiegeling van de kiezerswil.

Bezien we de uitslagen verdeeld over het land dan zijn er relatief forse verschillen te zien. Op het platteland en in het Zuiden en Oosten van het land wint het CDA duidelijk. Maar in de grotere plaatsen in het Westen verloor het CDA iets en verdubbelde de PvdA. Behoudens in de plaatsen (Rotterdam!) waar de LPF het relatief goed deed. Op zichzelf is het een vrij ongewoon beeld, dat de verschuivingen over het land verschillende van karakter waren. Stedelijk ten opzichte van het platteland, West/Noord ten opzichte van Zuid/Oost.

Dat CDA+VVD geen meerderheid hebben gehaald is vooral toe te schrijven aan het feit dat de LPF zich nog vrij goed staande hield. Met name Herben slaagde erin om de laatste paar weken een deel van de LPF kiezers toch weer te binden. Daarmee verhinderde hij de 76 zetels voor CDA+VVD.. De PvdA heeft een goed resultaat gehaald. In feite is de uitslag van 1998 vrijwel geëvenaard.

Hoewel de einduitslag historisch gezien niet opmerkelijk is (CDA, PvdA en VVD scoren normale aantallen), verhult het de onderliggende grote bewegingen bij het electoraat. Nog maar drie weken geleden stond de PvdA op 27 zetels. Nu is het al weer 15 hoger. Ten opzichte van mei zijn de verschuivingen dus wel erg hoog. En het lijkt er wel op dat de bewegingen binnen het electoraat steeds heftiger worden. Deze ontwikkelingen ondergraven de stabiliteit van ons Nederlandse politieke systeem. Het kabinet CDA-VVD-LPF viel toen de LPF in de peilingen op meer dan 20 zetels verlies stond. CDA en VVD dachten een groot deel daarvan te kunnen verkrijgen. Op zichzelf is dat niet gebeurd. Die winst is "indirect" vooral naar de PvdA gegaan. Zo zien we dat het CDA nogal wat kiezers aan de PvdA heeft verloren. En de VVD behoorlijk veel kiezers aan het CDA. Die werden weer gecompenseerd door een grote winst op de LPF.

Welke regering er ook komt de kans is erg groot dat vrij snel daarna het electoraat van de desbetreffende partijen afwendt. Want er zullen ingrijpende maatregelen genomen moeten worden en die zijn nooit populair bij het electoraat. Elke regering die dat overkomt krijgt het extra moeilijk. Achterbannen gaan morren. Politici verliezen hun populariteit en het is een bekend verschijnsel dat dan regeringen kunnen vallen. Niet alleen de uitslag zelf, maar vooral die snelle bewegingen van het electoraat zorgen ervoor

dat de politieke stabiliteit in Nederland niet is teruggekeerd. Ik denk zelfs: integendeel. Het zou me niet verbazen als een volgende regering ook de rit van vier jaar niet zal uitzitten en weer eerder dan 2007 nieuwe verkiezingen zijn. En ook dan zullen de verschuivingen groot of nog groter zijn.

Het wordt echt tijd voor een ingrijpende renovatie van ons Nederlands politieke systeem, want anders blijft het land onbestuurbaar. Immers, de kans is groot dat een volgende regering er pas in april/mei is en dat is dan precies een jaar na de verkiezingen van 2002.